

Araştırma Makalesi • Research Article

Bir Metafor Çalışması: Öğrencilerin Rehberlik Servisine İlişkin Algıları *

A Metaphor Study: Students' Perceptions Related to the Guidance Service

Eşref Nas ^{a,**}

^a Rehber Öğretmen, Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü, 21010, Diyarbakır/Türkiye.
ORCID: 0000-0002-4524-9534

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 21 Mayıs 2018

Düzeltilme tarihi: 10 Temmuz 2018

Kabul tarihi: 02 Ağustos 2018

Anahtar Kelimeler:

Metafor

Öğrenci

Rehberlik Servisi

ARTICLE INFO

Article history:

Received May 21, 2018

Received in revised form July 10, 2018

Accepted August 2, 2018

Keywords:

Metaphor

Student

Guidance Service

ÖZ

Bu çalışmada, öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin algılarının metafor yöntemi ile incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel desende gerçekleştirilen çalışmada 89 lise öğrencisi yer almıştır. Öğrencilerin Rehberlik Servisine İlişkin Algılarını İnceleme Formu kullanılarak toplanan veriler, içerik analiziyle analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin algıları pozitif ve negatif olmak üzere iki ana temada toplanmıştır. Pozitif ana temasının altında; rehberlik servisinin öğrenci sorunlarına çözüm üretmede, öğrencilere psikolojik destek sağlamada ve yol göstermede yardımcı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca rehberlik servisinin öğrencilere danışmanlık hizmetini sunduğu ve bilgi verme işlevini yerine getirdiği saptanmıştır. Negatif ana temasının altında ise; bazı öğrencilerin rehberlik servisine karşı olumsuz bir algıya sahip oldukları, rehberlik servisinin bazen okul idaresi ile benzer bir tutum sergilediği ve bazen de öğrencilere karşı kayıtsız-ılgısız kaldığı belirlenmiştir.

ABSTRACT

This study aims to examine the perceptions of the students about the guidance service through the metaphor method. Participants of this qualitative study were 89 high school students. The data obtained through Examination Form of Students' Perceptions Related to Guidance Service in the study were analyzed by content analysis. Based on data analysis, students' perceptions related to guidance service were divided in two main themes as positive and negative. Under the positive main theme; it was emphasized that the guidance service was helpful in providing solutions to students' problems, psychological support and guidance to them. Also, it was determined that the guidance service provided the necessary counseling services to the students and fulfilled the function of providing information. On the other hand, under the negative main theme; it has been determined that some students had a negative perception related to guidance service and guidance service sometimes had a similar attitude with school administration. Lastly, it was found that guidance service sometimes remain negligent to the students.

1. Giriş

Geleneksel eğitim anlayışının hâkim olduğu yıllarda ve okul kavramının ortaya çıkmadığı dönemlerde eğitime ilişkin faaliyetler, aile kurumu tarafından yürütülüyordu. Toplumların gelişmesi ve bireye verilen önemin artması sonucu okul kurumu ortaya çıkarıldı ve uzun yıllar boyunca okullarda sadece öğretim hizmetleri gerçekleştirildi (Bakırçioğlu, 2005). Ancak modern dönemde yaşanan sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik değişimler, bilim alanındaki yeni gelişmeler ve buluşlar, özellikle de demokratik düşünceler, insan haklarındaki gelişmeler okuldan ve eğitim sürecinden beklentilerin artmasına neden

oldu (Yeşilyaprak, 2006). Bu durumun sonucu olarak geleneksel eğitim anlayışından çağdaş eğitim anlayışına doğru hızlı bir mesafe kat edildi. Çağdaş eğitim sisteminin okullarda etkin olması da, okulların öğretim hizmetleriyle birlikte yönetim ve öğrenci kişilik hizmetlerini sağlamalarına zemin hazırladı (Tan, 2000).

Günümüz okul yapılarına bakıldığında, yapılan çalışmaların başında öğretim hizmetinin geldiği anlaşılmaktadır. Öğretim hizmeti, genel olarak öğretmen tarafından veya öğretmenin yerini alabilecek herhangi bir araçla sağlanan ve öğrenme olayının belli amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmesine yönelik yapılan çalışmaların tamamı olarak geçmektedir

* Bu çalışma, 9-11 Mart 2018 tarihlerinde Mardin'de düzenlenen İKSAD I. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: dalcicek21@hotmail.com

(Yılmaz ve Üre, 1997). Yönetim hizmeti, okul yöneticileri tarafından sağlanan ve öğretim hizmetinin en iyi seviyede gerçekleşmesi için sahip olunan kaynakların ve olanakların en verimli şekilde kullanılmasıdır (Erdoğan, 2006). Öğrenci kişilik hizmetleri ise, öğretim ve yönetim hizmetleriyle birleşmiş ayrı bir hizmet alanıdır (Koçak, 2007). Bu hizmet, öğrencilerin öğretim faaliyetlerinden en etkili şekilde faydalanabilmeleri ve kendilerini her açıdan geliştirebilmeleri için uygun imkân sağlamaya yönelik sunulan hizmetlerin tümü şeklinde tanımlanmaktadır (Yeşilyaprak, 2006). Öğrenci kişilik hizmetleri içinde öğrencilerin barınma, beslenme, sağlık, serbest zamanları değerlendirme gibi gereksinimlerini giderecek yardımlar yanında, onların gizilgüçlerini geliştirme, yetenek ve ilgilerine uygun okul ve meslek seçme, insanlarla daha iyi ilişkiler kurabilme gibi kişilik gelişimlerini kolaylaştırmak ve uyum sorunlarını çözmek için onlara yapılacak yardımlar yer almaktadır (Kuzgun, 2011). Ayrıca öğrenci kişilik hizmetleri kapsamında, öğrencinin eğitim ortamını geliştirmek, ona gerekli olanakları sunmak ve onun bir bütün olarak gelişmesini sağlamak amacıyla birçok hizmetin yürütüldüğü belirtilmektedir (Özguven, 2007). Diğer bir ifadeyle, öğrenci kişilik hizmetleri çerçevesinde sağlık, sosyal yardım, rehberlik, özel yetiştirme, sosyal ve kültürel hizmetler sunulmaktadır (Yeşilyaprak, 2006).

Bugünkü okul kurumu bünyesinde sağlanan öğrenci kişilik hizmetleri içerisinde sunulan önemli bir hizmet türü de rehberlik hizmetidir. Rehberlik, bireyin sağlıklı bir biçimde gelişebilmesi, istenilen davranış ve uyumu gösterebilmesi için gerekli yorum, planlama ve karar verabilmesine yarayacak bilgi ve beceriyi kazanabilmesi yolunda yapılan ve uzmanlar tarafından sunulan yardım etme sürecidir (Vural, 2004). Diğer bir ifadeyle rehberlik, öğrencinin kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitesini en uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir biçimde uyum sağlaması ve böylece kendini gerçekleştirme için uzmanlar tarafından sunulan psikolojik yardımlardır (Kepçeoğlu, 2004). Başka bir tanıma göre ise rehberlik, öğrencinin kendini anlaması, çevresindeki olanakları tanıması ve doğru kararlar vererek özünü gerçekleştirebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel yardım sürecidir (Kuzgun, 2011).

Öğrenci kişilik hizmetleri kapsamında sunulan rehberlik hizmetlerinin amacı, öğrencinin kendini tanımasına, anlamasına ve problemlerini çözmesine yardım etmektir. Rehberlik hizmetleri, öğrencinin sahip olduğu görünür ya da gizil tüm potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmesini amaçlamaktadır (Girgin, 2012). Bu amaçların daha iyi sağlanması, belirlenen hedeflerin daha hızlı gerçekleşmesi ve yapılan hizmetlerin daha iyi anlaşılması için rehberlik hizmetleri belli başlıklar altında sınıflandırılmaktadır. Yapılan bir sınıflandırmaya göre rehberlik hizmetleri beş ana başlıkta toplanmaktadır. Bunlar; temel işlevlerine göre, problem alanlarına göre, hizmet alanlarına göre ve eğitim kademesine göre rehberliktir (Şirin, 2004; Tan, 2000; Yılmaz ve Üre, 1997; Yurtal, 2012). Diğer bir sınıflandırmaya göre, doğrudan öğrenciye sunulan ve dolaylı yoldan öğrenciye sağlanan iki tür hizmet başlığı mevcuttur. Doğrudan hizmetler kapsamında, öğrenciyi tanıma, bilgi toplama ve bilgilendirme, yöneltme ve yerleştirme, psikolojik danışma, oryantasyon ve izleme hizmetleri yer almaktadır. Dolaylı hizmet çerçevesinde ise, okul rehberlik

programının hazırlanması, konsültasyon, velilere yönelik hizmetler, araştırma ve değerlendirme, çevre ile ilişkiler ve sevk hizmetleri gibi hizmetler sağlanmaktadır (Gülsar, 2008; Güven, 2012; Kemertaş ve Otrar, 2004; Yayıcı, 2010).

Türkiye'deki okullarda rehberlik hizmetlerinin sunulması ve okul kurumu bünyesinde rehberlik servisinin hizmete başlaması 1970 yılına rastlamaktadır (Kuzgun, 2011). Bu tarihten itibaren ortaöğretim kurumlarında rehberlik faaliyetlerinin başlandığı belirtilmektedir (Kepçeoğlu, 2004). Günümüzde geleneksel rehberlik anlayışı yerine çağdaş rehberlik anlayışının ön plana çıkmasıyla kademe türü fark etmeksizin, bütün eğitim kademelerinde rehberlik hizmetlerinin sağlanması önem kazanmıştır (Nazlı, 2005). Bununla birlikte, bugün Türkiye'deki üniversitelerin çoğunda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü bulunmakta (ÖSYS, 2017) ve bu bölümden mezun olanlar, okul rehberlik servislerinde Rehber Öğretmen (Özguven, 2007) ya da Rehberlik Öğretmeni (MEB Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği [RHY], 2017) unvanıyla görev yapmaktadırlar. Rehberlik öğretmeni, eğitim kurumlarındaki rehberlik servisi ile Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde (RAM) rehberlik hizmetlerini yürüten personeldir (MEB RHY, 2017). Rehberlik servisinin okuldaki öğretim ve yönetim hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülmesi için gerekli bir bileşen olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum da, serviste görev yapan rehber öğretmenin okul yöneticileri ile öğretmenler açısından önemli olduğunu göstermektedir.

Alan yazın incelendiğinde, gerek yurt içinde gerekse yurt dışında rehberlik servislerinde görev yapan rehber öğretmen ve rehberlik hizmetleri ile ilgili birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir (Crowe, 2014; Gündüz, İnandı ve Tunç, 2014; Kalın, 1999; Karaer, 2010; Kaya, Bölükbaşı Macit ve Siyez, 2012; Nas-Dalçıçek, Sak ve Şahin-Sak, 2017; Sak, Şahin Sak ve Nas, 2017; Taşkaya ve Kurt, 2010; Yankın, 2009). Yapılan bazı çalışmalarda, rehber öğretmenlerin rol, görev ve yeterlilikleri ele alınmıştır (Akın, 2007; Bıçak, 2006; Gür, 2010; Hamidi ve Bagherzadeh, 2010; Lam ve Hui, 2010; Karakuş, 2008; Kılıç, 2010; Korkut Owen ve Owen, 2008). Bazı çalışmalarda ise, rehber öğretmenler tarafından sunulan rehberlik faaliyetleri incelenmiştir (Akgün, 2010; Başaran, 2008; Camadan ve Sezgin, 2010; Güven, 2009; Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2006; Karataş ve Şahin Baltacı, 2013; Özabacı, Sakarya ve Doğan, 2008). Ayrıca, rehberlik servisinde beklentilerin ele alındığı (Selamet, 2015; Söker, 2007) ve rehberlik programlarının incelendiği (Bardakçı, 2011; Eşen, 2009; Johnson, Nelson ve Henriksen, 2011; Konca, 2007; Liston ve Geary, 2015; Uludağ Tüfekçi, 2010; Yazgünoğlu ve Demirel, 2012) anlaşılmaktadır. Birçok çalışmada rehber öğretmenlerin görüş ve algılarının çalışmalara konu edildiği (Aksoy ve Diken, 2009; Bakioğlu ve Gayık Asyalı, 2005; Horzum ve Ayas, 2013; Koçyiğit, 2015) görülmektedir. Söz konusu bu çalışmalarda farklı araştırma yöntem ve desenlerin kullanıldığı gözlenmektedir.

Rehberlik hizmetlerine ilişkin yapılan bazı çalışmalarda metafor yönteminin (Altın ve Camadan, 2013; Camadan ve Kahveci, 2013; Memduhoğlu ve Dalçıçek, 2016; Nas ve Sak, 2018; Ünal ve Ünal, 2010) kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, metafor yönteminin kullanıldığı birçok çalışmada, öğretmenlerin okul kavramına (Aydoğdu, 2008; Saban, 2008a), öğretmen kavramına (Oğuz, 2009; Saban, 2006; Saban, 2004), bilgi kavramına (Saban, 2008b) ve öğrenci kavramına (Saban, 2009) ilişkin algılarının

incelendiği anlaşılmaktadır. Ancak eğitim sürecindeki tüm hizmetlerden etkilenen öğrencilerin rehber öğretmene veya rehberlik servisine ilişkin sahip oldukları algılar hakkında çok az çalışma yapıldığı belirlenmiştir (Ünal ve Ünal, 2010; Yalçın, Yılmaz ve Karakaya, 2017). Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu alana ilişkin çalışmaların yapılması önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin rehberlik servisi ile ilgili sahip oldukları algının incelenmesinin alandaki mevcut durumu betimlemek açısından önemli görülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin algılarını incelemek amacıyla metafor yöntemi kullanılmıştır. Metafor sözcüğü, Yunanca meta (değişmek) ve pherein (aktarmak) kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşan metapherein kavramına dayanmaktadır (Levine, 2005). Metafor (mecaz), sosyal bir gerçeği aktarmada, söz ve kavramları gerçek anlamları dışında, benzetmelerden yararlanılarak kullanılan bir araçtır. Metafor yöntemi ise, insanların duygu ve düşüncelerini birbirine aktarmada kullandıkları bir yöntemdir (Balcı, 2008 akt: Memduhoğlu ve Mazlum, 2014). Metafor yönteminin iki amaçla kullanıldığı belirtilmektedir. Birinci amaç, betimlemedir; bu amaçla kullanıldığında bir durum, olay ya da olgu var olduğu şekliyle betimlenmekte ve resmedilmektedir. İkinci amaç ise, bir süreci hızlandırma veya iyileştirme amacıdır; bu amaç kapsamında kullanıldığında elde edilen metaforlar bir değişim aracı olarak görülmektedir (Morgan, 1986 akt: Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin algılarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- (i) Öğrenciler, rehberlik servisi kavramına ilişkin sahip oldukları algıları hangi metaforlar aracılığıyla açıklamaktadır?
- (ii) Öğrencilerin sahip oldukları metaforlar, ortak özellikleri bakımından hangi temalar altında toplanmaktadır?

2. Yöntem

Bu bölümde; çalışmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi ve verilerin geçerliği ve güvenliği hakkında bilgiler yer almaktadır.

2.1. Çalışmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımında tasarlanmıştır. Çalışmada, nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan metafor yöntemi kullanılmıştır., &riler elde edildikten sonra betimleme amacıyla analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin sahip oldukları metaforlara ulaşılmış ve bu metaforlarla ilgili temalar oluşturulmuştur.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçsal örnekleme türlerinden biri olan tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Tipik durum örnekleme, araştırma problemi kapsamında evrende var olan çok sayıda durumdan tipik olan bir durumun, bir örneğin belirlenmesi ve bu durum/örnek üzerinden verilerin toplanması olarak bilinmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün,

Karadeniz ve Demirel, 2014). Tipik durum örnekleme kullanılırken genellikle çalışma konusu hakkında belli bir izlenime sahip kişilerden yararlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle araştırma konusuna ilişkin bilgi sahibi bireyler veya kurumlardan yardım alınabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu amaçla, bu çalışmada, konu ile ilgili belli bir algıya sahip oldukları düşünülen bireylere başvurulmuştur. Dolayısıyla, okul rehberlik servisine ilişkin algı ve izlenimleri olan lise öğrencileri çalışma kapsamına alınmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunda, Diyarbakır il merkezindeki bir lisede öğrenim gören öğrenciler yer almaktadır. Çalışma grubu, 50'si (%56) kız ve 39'u (%44) erkek olmak üzere toplam 89 öğrenciden oluşmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Öğrencilerin Rehberlik Servisine İlişkin Algılarını İnceleme Formu kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan bu formun hazırlık aşamasında, metafor cümlesi ve rehber öğretmenlerin demografik özellikleri ile ilgili bilgiler yer almıştır. İkinci aşamada, uzman görüşüne başvurulmuş ve form üzerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Son aşamada ise, öğrencilerin cinsiyet, sınıf ve yaş gibi kişisel bilgilerini ve "Rehberlik servisi.....benzer. Çünkü;....." şeklindeki metafor cümlesini içeren bir form elde edilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma formu hazırlandıktan sonra, veri toplama sürecine başlanmıştır., &rileri elde etmek amacıyla hazırlanan form, araştırmacı tarafından öğrencilere elden teslim edilmiştir. Çalışma konusu ve amacı hakkında öğrencilere gerekli bilgi verildikten sonra formu doldurmaları istenmiştir. Doldurulan formlar, yine araştırmacı tarafından toplanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında elde edilen veriler, içerik analizi yoluyla incelenmiştir. İçerik analizinde, birbirine benzeyen veriler belirli kodlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmektedir ve bunlar okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenerek yorumlanmaktadır. Genel olarak içerik analizi dört aşamada gerçekleşmektedir: (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu çalışmada, veri analiz süreci dört aşamada gerçekleşmiştir. Birinci aşamada, ham verilerin çalışma konusuna ve amacına uygun olması için ayıklama işlemi yapılmıştır. İkinci aşamada, veriler kodlanmıştır. Üçüncü aşamada, verilere ilişkin farklı alt temalar oluşturulmuştur. Dördüncü aşamada ise, alt temalar farklı temalar altında bir araya getirilmiştir.

Ayıklama aşamasında, çalışma konusu ve amacı dışında kalan, küfür ve hakaret içeren ya da metafor kullanılmayan formların çıkarılmasına karar verilmiştir. Örneğin; "Rehberlik servisi iyidir benzer. Çünkü bizi hiç anlıyor." şeklinde doldurulmuş bir form, metafor kullanılmadığı gerekçesiyle çalışmadan çıkarılmıştır. Bu forma benzer, metafor kullanılmayan veya hakaret içeren 11 form tespit

edilmiş ve çalışma kapsamına alınmamıştır. Geriye kalan 89 form çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Analiz sürecinin ikinci aşamasında, kodlama işlemi yapılmıştır. Bu aşamanın sonucunda, metaforların bir sütunda, metaforlara ilişkin açıklamaların başka bir sütunda yer aldığı bir tablo elde edilmiştir. Üçüncü aşamada, alt temalar oluşturulmuştur. Alt temalar oluşturulurken öğrenci ile rehberlik servisi arasındaki ilişkiye bakılmış, rehberlik servisi tarafından öğrenciye yönelik gerçekleştirilen faaliyetler göz önünde bulundurulmuş, rehberlik hizmetlerinde önemli görülen kavramlar dikkate alınmıştır. Ayrıca kullanılan metaforların sıklık derecesi ve yapılan açıklamaların benzerlik durumları da alt temaların oluşturulmasında etkili olmuştur., &ri analizinin son aşamasında ise, öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin sahip oldukları algılar, iki ana temada düzenlenmiştir: pozitif algı – negatif algı. Pozitif algı teması, öğrenciler tarafından rehberlik servisinin önemli ve gerekli olduğunu gösteren temadır. Negatif algı teması ise, öğrenciler açısından rehberlik servisinin olumsuz bir algı oluşturduğu temadır. Söz konusu temalara ilişkin aşağıda birer örnek verilmiştir.

Pozitif algı örneği: “Rehberlik servisi dosta benzer. Çünkü bütün sorunlarımı dinliyor.”

Negatif algı örneği: “Rehberlik servisi suç-ceza mahkemesine benzer. Çünkü rehberliğe gitmek tüm öğrencilerin korkulu rüyasıdır.”

2.6. Verilerin Geçerliliği ve Güvenirliği

Bu çalışma, nitel desende gerçekleşmiştir. Nitel yaklaşımda, çalışmanın tasarımı ve verileri farklı olduğu için geçerlik ve güvenilirlik sürecinde de farklı ölçütler kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014)., &ri lerin güvenilirliğini sağlamada, nicel araştırma için kabul edilen bazı etkenler nitel araştırma için söz konusu olmamaktadır. Ayrıca nitel araştırma açısından, gerçeklerin bireylere ve içinde bulunulan ortama göre sürekli bir değişme içinde olduğu ve araştırmanın benzer gruplarda tekrarlanmasının aynı sonuçlara ulaşmayı

mümkün kılmadığı belirtilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Nitel araştırmalarda güvenilirliği artırmak için araştırmanın her bir aşamasının ve izlenen yolun araştırmacı tarafından detaylı olarak tanımlanması yapılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014). Bu çalışmada da araştırma sürecinin her bir aşaması detaylı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte, nitel araştırmalarda, araştırma verilerinin iki farklı kişi tarafından incelenmesinin çalışmanın geçerliğini artırabileceği belirtilmektedir (Büyüköztürk vd., 2014). Bu bağlamda, bu çalışmanın verileri de iki alan uzmanı tarafından ayrı ayrı analiz edilmiş ve yapılan analizler sonucunda oluşan ortak görüş doğrultusunda analiz süreci sonlandırılmıştır.

3. Bulgular

Çalışma kapsamında elde edilen veriler analiz edilmiş ve analiz sonucu ortaya çıkan bulgular iki başlık altında ele alınmıştır: (i) Öğrencilerin kullandıkları metaforlar, (ii) Metaforlara ilişkin tema ve alt temalar.

3.1. Kullanılan Metaforlar

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin kullandıkları metaforlar, alfabetik sıraya göre dizilmiş ve hangi metaforun ne kadar sıklıkta kullanıldığı söz konusu metaforun karşısına yazılmıştır.

Tablo 1 incelendiğinde, öğrenciler tarafından en fazla kullanılan metaforun psikolog (16) olduğu, bu metafordan sonra aile (8), kitap (5), arkadaş (4) ve danışman (3) metaforlarının ikiden fazla kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca bazı metaforların (cevap anahtarı, doktor, dost, fener, müdür yardımcısı, kötü gün dostu, ilaç, günlük, kötü bir psikolog) ikişer defa kullanıldığı anlaşılmaktadır. Diğer metaforların ise sadece bir defa kullanıldığı ve çalışmanın tamamında toplam 89 metafora ulaşıldığı gözlenmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Rehberlik Servisine İlişkin Kullandıkları Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f	Metafor	f
Aile	8	Dert dinleyen insan	1	Müdür yardımcısı	2
Akıllı tahta	1	Destekçi	1	Nehir	1
Ampul	1	Doktor	2	Oyuncak ayı	1
Anne	1	Dost	2	Polis karakolu	1
Anne-baba	1	Fener	2	Problem	1
Ansiklopedi	1	Gazete	1	Psikolog	16
Arı	1	Güçlü bir ağaç	1	Pusula	1
Arkadaş	4	Günlük	2	Sır kutusu	1
Ayaklı gazete	1	Heykel	1	Sözlük	1
Ayna	1	İlaç	2	Stres topu	1
Boş	1	Kaktüs	1	Suç-ceza mahkemesi	1
Boş yer	1	Kitap	5	Tükenmez kalem	1
Cevap anahtarı	2	Köfte	1	Vaiz	1
Çiçek	1	Kötü bir psikolog	2	Yardımlaşma	1
Çözüm	1	Kötü gün dostu	2	Yardımsever	1
Danışman	3	Mahkeme	1		
Danışmanlık	1	Manevi hastane	1		

3.2. Metaforlara İlişkin Temalar ve Alt temalar

Veri analizi sürecinde elde edilen metaforlar ve metaforlar bağlamında yapılan açıklamalar, çalışmanın amacı

doğrultusunda incelenmiştir. Bu durum sonucunda, metaforlar farklı alt temalara ayrılmıştır. Alt temalar oluşturulurken, öğrenciler tarafından rehberlik servisinin hangi hizmet alanı üzerinden algılandığı dikkate alınmıştır.

Ayrıca rehber öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim ve ilişkinin boyutu göz önünde bulundurulmuştur. Diğer tarafta ise, alt temalar halinde oluşturulan metaforlar iki temada toplanmıştır: pozitif algı ve negatif algı. Bu durumda, pozitif algı teması altında yedi alt tema; negatif algı teması kapsamında ise iki alt tema ortaya çıkmıştır. Aşağıda her iki tema bünyesinde oluşan alt temalar sunulmuş ve alt temalarla ilgili frekanslar, kullanılan metaforlar ve katılımcıların verdikleri cevaplardan örnekler yer verilmiştir.

3.2.1. Pozitif Algı Temasına Ait Alt Temalar

Rehberlik servisinin öğrenciler tarafından olumlu bir şekilde algılandığı durumlar, yedi alt temada ele alınmıştır.

- *Tema 1: Öğrenci Sorunlarına Sözüm Üreten (Frekans: 31)*

Kullanılan metaforlar: Psikolog (9), aile (8), ilaç (2), çözüm, kötü gün dostu, akıllı tahta, polis karakolu, dost, destekçi, dert dinleyen insan, ampul, danışman, köfte, güçlü bir ağaç, doktor.

Bu alt temada psikolog ve aile metaforlarının daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, rehber öğretmenin çoğunlukla bir psikolog ve aile gibi öğrencilerle ilgilendiğini göstermektedir. Metaforlara ilişkin yapılan açıklamalara göre, okul rehberlik servisi, öğrencilerin kişisel, ailevi ve sosyal ilişkileri ile ilgili sorunlarıyla ilgilenmektedir. Öğrencilerin problemlerini çözme sürecinde rehberlik servisinin aktif rol aldığı anlaşılmaktadır. Bu durumla ilgili öğrencilerin cevaplarında yer alan örnek metafor cümleleri aşağıya alınmıştır.

“Rehberlik servisi psikoloğa benzer. Çünkü bizim sorunlarımızı çözmemize yardım eder.”

“Rehberlik servisi psikoloğa benzer. Çünkü tüm sorunlarımı oradaki hocalarımla çözüyorum.”

“Rehberlik servisi aileye benzer. Çünkü sorunları onlarla çözeriz.”

“Rehberlik servisi ilaca benzer. Çünkü sıkıntılarımıza çare bulur.”

- *Tema 2: Öğrenciye Yardım Eden (Frekans: 8)*

Kullanılan metaforlar: Çiçek, yardımlaşma, arkadaş, anne-baba, psikolog, kötü gün dostu, yardımsever, kitap.

Rehberlik servisi, öğrencilerin eğitim, kişisel gelişim, öğrenme ve benzeri konulardaki ihtiyaçlarını gidermede önemli rol oynamaktadır. Öğrencilerin açıklamalarına bakıldığında, gerek bireysel durumda gerekse grup ilişkilerinde ortaya çıkan gereksinimlerin karşılanması için rehber öğretmenler tarafından hizmetlerin sunulduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca yardımsever ve yardımlaşma metaforlarının kullanılması, rehber öğretmenin yardımsever rolünü göstermektedir ve bu durum da öğrenciler açısından önemli ve anlamlı görülmektedir. Rehberlik servisinin öğrenciye yardım eden boyutuyla alakalı şu metafor cümleleri örnek olarak verilebilir:

“Rehberlik servisi arkadaşına benzer. Çünkü ihtiyacımız olduğunda bize yardım eder.”

“Rehberlik servisi anne-babaya benzer. Çünkü onlar bize yardım ediyor.”

“Rehberlik servisi çiçeğe benzer. Çünkü ona konan her arı faydalanır.”

- *Tema 3: Öğrenciye Psikolojik Destek Sağlayan (Frekans: 6)*

Kullanılan metaforlar: Psikolog (4), manevi hastane, doktor.

Çalışmaya katılan öğrencilere göre, rehberlik servisi aynı zamanda psikolojik destek sağlayan bir birimdir. Bir psikolog veya doktor rolünde hizmet sunduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, öğrencilerin ruh sağlığının iyileştirilmesi noktasında rehber öğretmenlerin psikolojik danışma hizmetini sunduklarını göstermektedir. Rehberlik servisinin bu durumuna ilişkin verilebilecek örnek metafor cümleleri şunlardır:

“Rehberlik servisi psikoloğa benzer. Çünkü insanların iyi-kötü her şeyleriyle ilgilenirler. Bize iyi sağlıklı bir yaşamın kapılarını açarlar. Psikolojimizin iyi bir düzeyde olmasını sağlarlar.”

“Rehberlik servisi manevi hastaneye benzer. Çünkü insanın psikolojisini düzeltir.”

“Rehberlik servisi doktora benzer. Çünkü senin ruhunu iyileştirir.”

- *Tema 4: Öğrenciye Yol Gösteren (Frekans: 6)*

Kullanılan metaforlar: Fener (2), nehir, arı, ayna, pusula.

Rehberliğin hizmet boyutlarından biri de bireye yol göstermedir. Öğrenciler tarafından kullanılan metaforlar, rehberliğin bu boyutunu yansıtmaktadır. Ayrıca öğrencilerin açıklamaları incelendiğinde, rehberlik servisinin öğrencilerin geleceğinin şekillenmesinde etkili bir faktör olduğu görülmektedir. Rehberlik servisinin öğrenciye yol gösteren durumuyla ilgili aşağıda verilen cümleler örnek olarak verilebilir.

“Rehberlik servisi nehre benzer. Çünkü içine düşeni doğru yola iletir.”

“Rehberlik servisi fenere benzer. Çünkü bize yol gösterir.”

“Rehberlik servisi arıya benzer. Çünkü bize doğru yolu göstermek için çok çalışır.”

- *Tema 5: Öğrenciyi Dinleyen (Frekans: 9)*

Kullanılan metafor: Psikolog (2), günlük (2), dost, arkadaş, oyuncak ayı, sır kutusu, stres topu.

Öğrenciye rehberlik hizmetini sunma sürecinde ortaya çıkan kavramlardan biri dinleme becerisidir. Rehber öğretmenin öğrenciyle iletişiminin güçlü olması için iyi bir dinleyici olması gerekir. Öğrencilerin metaforlar aracılığıyla yaptıkları açıklamalar, rehber öğretmenin öğrenciye karşı dinleyici konumunda olduğunu ve bu durumun öğrenciler açısından olumlu algılandığını göstermektedir. Ayrıca rehberlik servisinde, öğrencilerin dertlerini güvenle paylaştıkları ve kendilerini rahatlıkla anlatabildikleri anlaşılmaktadır. Bu durumla ilgili aşağıdaki cümleler örnek olarak verilebilir:

“Rehberlik servisi günlüğe benzer. Çünkü içimizi onlara dökeriz.”

“Rehberlik servisi oyuncak aya benzer. Çünkü kaç saat dert anlatsak anlatalım sakince bizi dinler.”

“Rehberlik servisi sır kutusuna benzer. Çünkü biz onlara güveniriz, onlar da bizi dinler sırrımızı saklarlar.”

• *Tema 6: Öğrenciye Danışmanlık Yapan (Frekans: 6)*

Kullanılan metafor: Danışman (2), arkadaş (2), anne, danışmanlık.

Danışmanlık hizmeti, rehberlik hizmetlerinin merkezinde yer almaktadır. Bu hizmet alanı öğrencilerin metaforlarından da anlaşılmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilere göre, okul rehberlik servisi tarafından danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. Bu durum, öğrencilerin kendileriyle ilgili konularda rehber öğretmenlere danıştıklarını ve rehber öğretmenlerin fikirlerinden yararlandıklarını göstermektedir. Danışmanlık hizmetini yansıtan metafor cümleleri ile ilgili aşağıda örnekler verilmiştir.

“Rehberlik servisi danışmana benzer. Çünkü onlarla her şeyi danışıp paylaşabiliriz.”

“Rehberlik servisi arkadaşına benzer. Çünkü her sorumuzu, karşımızda bir arkadaşımız varmışçasına onlara anlatabiliyoruz.”

“Rehberlik servisi anneye benzer. Çünkü başımız sıkıştığında ona gider fikrini alırız.”

• *Tema 7: Öğrenciye Bilgi Sunan (Frekans: 10)*

Kullanılan metafor: Kitap (4), cevap anahtarı (2), tükenmez kalem, sözlük, vaiz, ansiklopedi.

Rehberlik servisi, öğrencilerin kişisel gelişimlerinin yanında aynı zamanda öğrenmeye dair ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Öğrencilerin kullandıkları metaforlar, rehber öğretmenin öğretmenlik yönünü yansıtmaktadır. Diğer branş öğretmenleri gibi rehber öğretmen de öğrencilere bilgi vermekte ve onları öğrenmek istedikleri konularda aydınlatmaktadır. Bununla birlikte, metaforlara ilişkin cümlelere bakıldığında, rehber öğretmenlerin seminer ve benzeri etkinlikler aracılığıyla öğrenciler için bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarını yaptıkları anlaşılmaktadır. Rehberlik servisinin bilgi sağlayan durumuyla alakalı aşağıdaki cümleler örnek olarak verilebilir.

“Rehberlik servisi kitaba benzer. Çünkü bizlere her türlü bilgiyi verir.”

“Rehberlik servisi cevap anahtarına benzer. Çünkü bütün soruların cevabı ondadır.”

“Rehberlik servisi ansiklopediye benzer. Çünkü içinde bir sürü bilgi bulunur.”

3.2.2. Negatif Algı Temasına Ait Alt Temalar

Rehberlik servisinin öğrenciler tarafından olumsuz bir şekilde algılandığı durumlar, iki alt temada ele alınmıştır.

• *Tema 1: Öğrenci Cezalandırma Merkezi (Frekans: 9)*

Kullanılan metafor: Müdür yardımcısı (2), kötü bir psikolog, problem, suç-ceza mahkemesi, ayaklı gazete, kaktüs, gazete, mahkeme.

Çalışmada yer alan öğrenciler tarafından rehberlik servisinin bazı yönleri olumsuz olarak algılanmaktadır. Rehber öğretmenin müdür yardımcısı gibi davranması ve rehberlik servisinin cezai işlem uygulanan bir yer gibi işlemesi, öğrencilerde olumsuz bir izlenim uyandırmaktadır. Rehber

öğretmenin bu tutumu, öğrencilerin kendilerini anlaşılmamış hissetmelerine neden olmaktadır. Rehber öğretmenin öğrencileri anlamaması ise, öğrencilerin gözünde kötü bir psikolog imajı oluşturmaktadır. Ayrıca gazete metaforları dikkate alındığında, rehberlik hizmetlerinin önemli ilkelerinden biri olan gizlilik ilkesinin rehberlik servisinde ihlal edildiği anlaşılmaktadır. Rehberlik servisinde öğrencilerin paylaştıkları konuların dışarıda konuşulması öğrenciler açısından hoş karşılanmamaktadır. Rehber öğretmenin bir gazete gibi öğrencilerin konuştuklarını başkalarına iletmesi kabul edilmemektedir. Bu duruma aşağıdaki cümleler örnek olarak verilebilir. Aşağıda bu durumla ilgili kullanılan metafor cümlelerine yer verilmiştir.

“Rehberlik servisi müdür yardımcısına benzer. Çünkü onlar da bizi anlamıyorlar. Müdür yardımcılarını gibi tutanak tutarlar.”

“Rehberlik servisi mahkemeye benzer. Çünkü yaptığın şeyler konuşulur, sonra da ceza verirler.”

“Rehberlik servisi suç-ceza mahkemesine benzer. Çünkü rehberliğe gitmek öğrencilerin korkulu rüyasıdır.”

• *Tema 2: Öğrenciye Kayıtsız – İlgisiz (Frekans: 4)*

Kullanılan metafor: Kötü bir psikolog, boş, boş yer, heykel.

Bu temanın altında yer alan metaforlar incelendiğinde, okul rehberlik servisinin bazen öğrencilerle ilgilenmediği ortaya çıkmaktadır. Bazı öğrenciler tarafından rehberlik servisi önemsiz görülmektedir. Rehber öğretmenin öğrencilerle yeteri derecede ilgilenmemesi, öğrenciler açısından rehberlik servisinin gereksiz ve işe yaramayan bir yer olarak algılanmasına neden olmaktadır. Bu duruma aşağıdaki metafor cümleleri örnek olarak gösterilebilir:

“Rehberlik servisi heykelle benzer. Çünkü varlığı var ama bunu hissettirmiyor.”

“Rehberlik servisi boş yere benzer. Çünkü gereksizdir.”

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında, öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin sahip oldukları metaforlara ulaşılmış ve elde edilen metaforlar analiz edilmiştir. Analiz sonucunda ortaya çıkan bulgular incelendiğinde, öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin algılarının pozitif ve negatif olmak üzere iki temada toplandığı anlaşılmıştır. Bu durumda, pozitif temanın altında 76 metafor ve yedi alt tema; negatif temanın bünyesinde ise 13 metafor ve iki alt tema ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmaya katılan öğrencilere göre, rehberlik servisi, öğrencilerin kişisel, eğitsel ve mesleki alandaki sorunlarını çözmeye çalışmakta ve onlara geleceğe yönelik planlama yapmada yardımcı olmaktadır. Ayrıca katılımcılara göre, rehber öğretmenlerin öğrencilere yol gösterdikleri ve iyi bir dinleyici oldukları anlaşılmaktadır. Rehberlik hizmetlerinin verimli sonuçlanabilmesi ve işlevsel olabilmesi açısından rehber öğretmenin aktif dinleme, uygun soru sorma, gözlem yapma, yansıtma ve benzeri teknikleri kullanması önemli görülmektedir (Bakırcıoğlu, 2005; Özgüven, 2007). Aynı zamanda rehberlik servisi tarafından yürütülen bu hizmetler, okul rehber öğretmenin görevleri arasında yer almaktadır

(MEB RHY, 2017). Bununla birlikte, rehberlik servisi öğrencilerin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimleri konusunda danışmanlık hizmetini sağlamaktadır. Camadan ve Kahveci (2013) tarafından yapılan metaforik çalışmada benzer temalar elde edilmiştir. Söz konusu çalışmaya göre, hem okul yöneticileri hem de öğretmenler tarafından rehber öğretmenlerin yol gösteren, problem çözen, dinleyen bir role sahip oldukları belirtilmektedir. Bazı çalışmalarda, okul rehber öğretmenlerinin kişisel sorunlar, ders notlarını yükseltme, alan ve meslek seçimi, arkadaşlık ilişkileri gibi konularda öğrencilere destek oldukları ifade edilmektedir (Wells ve Ritter, 1979; Karataş ve Şahin Baltacı, 2013). Bazı çalışmalara göre, okul müdürleri, sınıf öğretmenleri, sınıf rehber öğretmenleri ve öğrenciler, sorunlara çözüm bulma sürecinde rehberlik servisinden gerekli desteği almaktadırlar (Karakuş, 2008; Karataş ve Şahin Baltacı, 2013; Kaya, Bölükbaşı Macit ve Siyez, 2012). Bu durumun sonucu olarak, rehber öğretmenlerin dinleyici bir role sahip oldukları (Young, Dollarhide ve Baughman, 2016), öğrencilerin akademik başarıları ve karakter gelişimleri noktasında öğrencilere yardımcı oldukları (Clark ve Amatea, 2004) ve aynı zamanda rehberlik servisinin öğrenci sorunların çözümü konusunda ve öğrencilere yol göstermede etkili oldukları söylenebilir.

Bu çalışmadaki öğrencilere göre, okul rehberlik servisi, öğrencilere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti sağlamaktadır. Bununla birlikte, okul rehberlik servisi, öğrencilerin gereksinim duyduğu bilgiyi sağlamada rol oynamaktadır. Rehberlik servisi tarafından sunulan bu hizmet, rehberliğin bilgi toplama ve yayma boyutuyla ilgili olduğu (Yılmaz ve Üre, 1997; Bakırcıoğlu, 2005) ve bilgi vermenin okuldaki rehberlik programının en önemli işlevini oluşturduğu belirtilmektedir (Kuzgun, 2011). Bilgi toplama ve yayma hizmetlerinin esas amacı, öğrencilerin eğitsel ve mesleki alanlarda kendilerine en uygun ve gerçekçi seçimleri yapmalarına, eğitsel ve mesleki yönelmelerine yardımcı olmaktır (Kepçeoğlu, 2004), bu yardım boyutu aynı zamanda psikolojik danışmanlardan (rehber öğretmenlerden) beklenen önemli bir görev olarak görülmektedir (Yeşilyaprak, 2016). Camadan ve Sezgin'in çalışmasında, rehber öğretmenlerin öğrencilere eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki alanlarda rehberlik hizmetini sundukları sonucu elde edilmiştir. Ünal ve Ünal (2010) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin rehber öğretmene ilişkin metaforik algıları incelenmiş ve çalışma sonucunda bilgi verici rehber öğretmen alt teması elde edilmiştir. Bu durum, rehber öğretmenler tarafından yapılan seminer ve benzeri çalışmaların öğrenci açısından önemli olduğunu göstermektedir. Benzer ifadeler, öğretmenler tarafından da dile getirilmiştir. Akgün'ün (2010) yaptığı araştırmaya göre, rehberlik servisinin bilgilendirme çalışmaları, öğretmenlerin rehberlik hizmetlerinden beklentileri arasında yer almaktadır. Rehberlik servisinin bilgi sunma, sorun çözme, danışma, yol gösterme ve benzeri boyutlarda ön plana çıkması ve okul personelleri tarafından gerekli görülmesi, okullarda rehberlik hizmetlerinin önemli bir ihtiyaç olduğu anlamına gelmektedir (Güven, 2009; Kardeş, 2014; Kılıç, 2010; Korkut Owen ve Owen, 2008; Özabacı, Sakarya ve Doğan, 2008; Selamet, 2015; Söker, 2007; Taşkaya ve Kurt, 2010; Yerlikaya, Sak ve Şahin Sak, 2014).

Bu çalışmadaki öğrencilerin bir kısmının rehberlik servisine karşı negatif bir algıya sahip olduğu görülmektedir. Negatif

algıya sahip öğrencilere göre, bazı durumlarda rehber öğretmenin müdür yardımcısı gibi davrandığı ve bu durumun sonucu olarak rehberlik servisi ile okul idaresinin öğrencilere yaklaşımında benzer tutumlar sergiledikleri anlaşılmaktadır. Bu durumun öğrenciler açısından olumsuz bir şekilde algılanmasına neden olduğu anlamına gelmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma yönetmeliği dikkate alındığında, rehber öğretmenin görev tanım ve sınırlarının net olduğu görülmektedir (MEB RHY, 2017). Yönetmeliğe göre, rehber öğretmen; eğitim kurumu idarecileri, öğretmenler, eğitim kurumu personeli ve ailelere yönelik rehberlik hizmetleri hakkında işbirliği sağlanması için müşavirlik yapar (Madde 34, ee). Diğer bir tarafta, ortaokullarda öğrenci davranışları değerlendirme kurulunun ve ortaöğretim kurumlarında okul öğrenci ödül ve disiplin kurulunun önerisi ile rehberlik servisine yönlendirilen öğrenciyle görüşme yapar ve öğrencinin durumuna ilişkin raporu ilgili kurula sunar (Madde 34, dd). Bu maddeler, rehber öğretmenin okulun diğer bileşenleri ile işbirliği yapması gerektiğini ancak öğrencilerin olumsuz algıladıkları disiplin ve benzeri durumlarda daha dikkatli olması gerektiğini, görüşmelerde öğrenci açısından yarar sağlayabilecek bir sürecin izlenmesi gerektiğini göstermektedir. Ancak Akın (2007) tarafından yapılan çalışmaya göre, öğretmenler, rehber öğretmenlerin görevleri arasında müdür yardımcısının rollerini de görmektedirler. İşbirliği olarak algılanan bu rol, aslında okul yöneticilerinin de bir beklentisi olduğu belirtilmektedir (Camadan ve Sezgin, 2012). Bu durumda, rehber öğretmenlerin okul yöneticileri ile işbirliği içinde olmalarının önemli olduğu (Gibbons, Diambra ve Buchanan, 2010) ancak rehber öğretmenin görevlerini yerine getirirken müdür yardımcısının rollerini sergilememesi gerektiği söylenebilir. Bu duruma neden olarak, öğrenciler tarafından okul idaresinin disiplin ve ceza gibi bağlamlarda algılanması; rehberlik servisinin ise çoğu zaman problemlerin çözümü için başvurulabilecek bir birim olarak kabul edilmesi gösterilebilir.

Sonuç olarak, çalışma grubunda yer alan öğrencilerin büyük bir kısmının rehberlik servisine karşı pozitif bir algıya sahip oldukları anlaşılmaktadır. Öğrencilere göre, okul rehberlik servisi, öğrenci sorunlarına çözüm üretmede, öğrencilere psikolojik destek sağlama ve yol göstermede yardımcı olmaktadır. Ayrıca rehberlik servisinin öğrencilere gerekli danışmanlık hizmetini sunduğu ve bilgi verme işlevini yerine getirdiği görülmektedir. Öte yandan ise, bazı öğrencilerin rehberlik servisine karşı negatif bir algıya sahip oldukları ve bu öğrencilere göre, rehberlik servisinin bazen okul idaresi ile aynı tutumu sergilediği ve bazen de öğrencilere karşı kayıtsız-ilgisiz kaldığı anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar bağlamında, rehber öğretmenlerin okulda yürüttükleri hizmetler sürecinde yönetmeliğe bağlı kalmaları, görev ve sorumluluklarını daha dikkatli ve net bir şekilde yerine getirmeleri gerektiği önerilebilir. Ayrıca rehberlik servisine yönlendirilen öğrencilere destek olmanın yanında rehberliğe ihtiyaç duyan ancak rehberlik servisine haberdar olmayan öğrencilere de ulaşılması gerektiği söylenebilir. Bu araştırma, Diyarbakır il merkezindeki bir lisede öğrenim gören öğrenciler ile sınırlıdır. Ayrıca çalışmanın katılımcı sayısının 89 olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle yapılacak başka çalışmalarda daha büyük örneklem grubuyla çalışılabilir ya da Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinden veriler toplanarak araştırma yapılabilir.

Kaynakça

- Akgün, E. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısıyla anasınıflarındaki rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 9(2), 474- 483.
- Akın, B. (2007). *Rehber öğretmenlerin görevlerine ilişkin öğretmenlerin beklentileri ve algıları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Aksoy, V., & Diken, İ. H. (2009). Rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(3), 709-719.
- Altun, F., ve Camadan, T. (2013). Rehber öğretmenlerin rehber öğretmen (psikolojik danışman) kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 883-918.
- Aslanargun, E. (2007). Okul-aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 119-135.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarında öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar yardımıyla analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bakıoğlu, A., & Gayık Asyalı, S. (2005). Rehber öğretmenlerin buldukları kariyer evrelerine göre okul yönetimini algılayışlarının niteliksel olarak incelenmesi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 89-110.
- Bardakçı, A. B. (2011). *İlköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni ve psikolojik danışmanların kapsamlı/gelişimsel rehberlik programına ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Başaran, M. (2008). *İlköğretim okullarındaki yönetici ve sınıf rehber öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerinden beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.
- Bıçak, A. (2006). *Resmi ilköğretim okulu rehber öğretmenlerinin görevlerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Camadan, F., & Kahveci, G. (2013). Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin rehber öğretmen (psikolojik danışman) ilişkin algılarının incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1371-1392.
- Camadan, F., & Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 199-211.
- Clark, M. A., & Amatea, E. (2004). Teacher perceptions and expectations of school counselor contributions: implications for program planning and training. *Professional School Counseling*, 8(2), 9-132.
- Crowe, A. (2014). Guidance and counseling in Aotearoa, New Zealand, secondary schools: revisiting the issues. *Journal of Asia Pacific Counseling*, 4(2), 199-215.
- Çanak, M. (2013). Öğretmenlerin “öğrenci velisi” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar. *OPUS-Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 137-156.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: okul aile dayanışması. *İlköğretim-Online* 2(2), 28-34.
- Epstein, J. L. (2001). Building bridges of home, school, and community: the importance of design. *Journal of Education for Students Placed At Risk*, 6(1-2), 161-168.
- Erdoğan, İ. (2006). *Eğitim ve okul yönetimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Eşen, R. (2009). *10. Sınıf rehberlik programının (sınıf öğretmenleri için) rehber öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Fernandez-Alonso, R., Alvarez-Diaz, M., Woitschach, P., Suarez-Alvarez, J., & Cuesta, M. (2017). Parental involvement and academic performance: less control and more communication. *Psicothema*, 29(4), 453-4561.
- Gibbons, M. M., Diambra, J. F., & Buchanan, D. K. (2010). School counselor perceptions and attitudes about collaboration. *Journal of School Counseling*, 8(34), 1-28.
- Girgin, G. (2012). Çağdaş eğitim sistemlerinde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. A. Kaya (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik*, 2-23. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gordon, T. (2003). *Etkili öğretmenlik eğitimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gülsar, A. (2008). *Rehberlik hizmetleri ve bireyi tanıma teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gündüz, B., İnandı, Y., & Tunç, B. (2014). Okul yöneticilerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri: betimsel bir çalışma. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 19-34.
- Gür, K. (2010). *Sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarının yönetmelikteki rehberlik hizmetleri ile ilgili görevleri kabul durumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Gürkan, G., Özgün, B. B., & Kahraman, S. (2017). Öğretmen adaylarının bilgi kavramına ilişkin metaforik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(8), 3-18.
- Güven, M. (2009). Milli eğitim bakanlığı müfettişlerinin okul rehberlik hizmetleri ve denetimiyle ilgili görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 171-179.

- Güven, M. (2012). Okullarda rehberlik servisleri-hizmetler. İçinde: A. Kaya (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik*, (s. 55-74). Ankara: Am Yayıncılık.
- Hamidi, F., & Bagherzadeh, Z. (2010). Role and place of guidance teacher in schools. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 1918-1921.
- Hampden-Thompson, G., & Galindo, C. (2017). School-family relationships, school satisfaction and the academic achievement of young people. *Educational Review*, 69(2), 248-265.
- Hatipoğlu, A., & Kavas, E. (2016)., &li yaklaşımlarının öğretmen performansına etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 1012-1034.
- Hatunoğlu, A., & Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problem alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 333-338.
- Horzum, M. B., & Ayas, T. (2013). Rehber öğretmenlerin sanal zorbalık farkındalık düzeyinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 195-205.
- İhmeideh, F., & Oliemat, E. (2015). The effectiveness of family involvement in early childhood programmes: perceptions of kindergarten principals and teachers. *Early Child Development and Care*, 185(2), 181-197.
- Iurea, C. (2014). Counseling parents-solutions to optimize the Professional partnership between parents and school counselor. *Journal Plus Education*, 21(2), 214-223.
- Johnson, G., Nelson, J., & Henriksen, R. C. (2011). Experiences of implementing a comprehensive guidance and counseling program at the elementary level. *Journal of Professional Counseling: Practice, Theory, and Research*, 38(3), 18-32.
- Kalın, Ş. (1999). *Ankara ili ilköğretim okullarında görevli rehber öğretmenlerin ilköğretimde rehberlik konusundaki görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Karaer, N. (2010). *İlköğretim okullarındaki yönetici, sınıf ve psikolojik danışma ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma adayı özel gereksinimli öğrencileri tanıma ve yönlendirme yeterliliklerinin incelenmesi (Gaziantep İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- Karakuş, S. (2008). *İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karataş, Z., & Şahin Baltacı, H. (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 427-460.
- Kaya, A., Bölükbaşı Macit, Z., & Siyez, D.M. (2012). Bir ilköğretim okulu psikolojik danışma ve rehberlik servisine yapılan başvuruların incelenmesi. *İlköğretim Online*, 11(4), 1087-1100.
- Kemertaş, İ., & Otrar, M. (2004). Okullarda rehberlik servisleri. İçinde: C. Karagözoğlu & İ. Kemertaş (Haz.). *Psikolojik danışma ve rehberlik*, (s. 113-123). İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Kepçeoğlu, M. (2004). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Alkim Yayınevi.
- Kılıç, F. (2010). *İlköğretim birinci kademe yönetici, sınıf rehber öğretmeni ve rehber öğretmenin rehberlik görevleri ile ilgili bilgi düzeyi ve okul rehberlik hizmetleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Koçak, R. (2007). Eğitimde rehberlik hizmetlerini anlamak. *İlköğretim Eğitimi Dergisi*, 7, 6-9.
- Koçyigit, S. (2015). Ana sınıflarında kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen-rehber öğretmen ve ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 391-415.
- Konca, F. (2007). *İlköğretim psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi sürecinde karşılaşılan sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Korkut-Owen, F., & Owen, D. W. (2008). Okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevleri: Yöneticiler ve psikolojik danışmanların görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), 204-221.
- Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 135-149.
- Kraus, İ. (1998). A fresh look at school counseling: a family-systems approach. *Professional School Counseling*, 1(4), 6-12.
- Kuzgun, Y. (2011). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Lam, S. K. Y., & Hui, E. K. P. (2010). Factors affecting the involvement of teachers in guidance and counseling as a whole-school approach. *British Journal of Guidance and Counseling*, 38(2), 219-234.
- Lawson, M. A. (2003). School-family relations in context. *Urban Education*, 38(1), 57-77.
- Levine, P. M. (2005). Metaphors and images of classrooms. *Kapa Delta Pi Recor*, 41(4), 172-175.
- Liston, J., & Geary, T. (2015). Evaluating a guidance counsellor education programme: the methodological complexities. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 191, 1014-1018.
- MEB (2017). *Milli eğitim bakanlığı rehberlik hizmetleri yönetmeliği*. Ankara: MEB Yayınları.
- Memduhoğlu, H. B., & Dalçıçek, E. (2016). Öğretmenlerin rehberlik servisine ilişkin metaforik algıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 47, 287-298.

- Memduhoğlu, H. B., & Mazlum, M. M. (2014). Bir Değişim Hikâyesi: Eğitim Denetmenlerine İlişkin Metaforik Algılar. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 28-47.
- Nas, E., & Sak, R. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının velilere ilişkin algıları: bir metafor çalışması. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 59-75.
- Nas, E., Sak, R., & Şahin Sak, İ. T. (2017). School Counselors' Job Satisfaction: a Comparative Study of Preschool and Primary-School Counselors in Turkey. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 39(4), 377-394.
- Nazlı, S. (2005). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Neslitürk, S., Çamlıbel Çakmak, Ö., & Asar, H. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin veli kavramına ilişkin metaforik algıları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 679-712.
- ÖSYS (2017). *Yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Özabacı, N., Sakarya, N., & Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(19), 8-22.
- Özguven, İ. E. (2007). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Rimm-Kaufman, S. E., Pianta, R. C., Cox, M. J., & Bradley, R. H. (2003). Teacher-rated family involvement and children's social and academic outcomes in kindergarten. *Early Education and Development*, 14(2), 179-198.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008a). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Saban, A. (2008b). İlköğretim birinci kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *İlköğretim Online*, 7(2), 421-455.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., & Nas, E. (2017). Okul öncesi eğitim kurumlarında ve ilkokul kademesinde görev yapan rehber öğretmenlerin mesleki tükenmişliklerinin karşılaştırılması. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 404-433.
- Schmalzle, U. (2001). The importance of schools and families for the identity formation of children and adolescents. *International Journal of Education and Religion*, 2(1), 27-42.
- Selamet, Ç. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi konusunda okullardaki rehberlik servisinden beklentileri: Afyonkarahisar örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Simion, L. (2016). The school-family partnership as educational project. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov*, 9(58), 47-55.
- Söker, V. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi konusunda okullardaki rehberlik servisinden beklentileri (Zonguldak Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şirin, A. (2004). Rehberlik çeşitleri. C. Karagözoğlu ve İ. Kemertaş (Yayına Haz.). *Psikolojik danışma ve rehberlik*, (s. 89-111). İstanbul: Birsan Yayınevi.
- Tan, H. (2000). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Taşkaya, S. M., & Kurt, Y. (2010). *İlköğretim okullarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri*. In: International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya.
- Uludağ Tüfekçi, M. (2011). *Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programı rehber etkinliklerinin sınıf rehber öğretmenleri ve rehber öğretmenler tarafından kullanılma durumları*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Ünal, A., & Ünal, E. (2010). Öğretmen ve öğrencilerin rehber öğretmeni algılamalarına ilişkin bir durum çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 919-945.
- Ünal, A., Yıldırım, A., & Çelik, M. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 261-272.
- Wells, C. E., & Ritter, K. Y. (1979). Papework, pressure and discouragement: student attitudes toward guidance services and implications for the profession. *Personnel and Guidance Journal*, 58(3), 6-170.
- Whannel, R., & Allen, W. (2011). High school dropouts returning to study: the influence of the teacher and family during secondary school. *Australian Journal of Teacher Education*, 36(9), 22-35.
- Yalçın, S., Yılmaz, M., & Karakaya, Y. (2017). Ortaöğretim öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma servislerine ilişkin bakış açılarının incelenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 8(26), 277-289.
- Yankın, T. (2009). *İlköğretim okul müdürlerinin rehberlik çalışmalarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi.
- Yaycı, L. (2010). Okullarda rehberlik hizmetleri. M. Güven (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik*, (s. 69-81). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yazgünoğlu, S., & Demirel, M. (2012). Okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin ilköğretim kurumları sınıf rehberlik programına ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 244-255.

- Yeşilyaprak, B. (2006). *Eğitimde rehberlik hizmetleri gelişimsel yaklaşım*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2016). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı, kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yılmaz, H., & Üre, Ö. (1997). *Rehberlik ders notu*. Konya: Günay Ofset.
- Young, A., Dollarhide, C. T., & Baughman, A. (2016). The voices of school counselor: essential characteristics of school counselor leaders. *Professional School Counseling, 19*(1), 10-36.
- Yurtal, F. D. (2012). Psikolojik danışma ve rehberlikte başlıca hizmet türleri. İçinde: A. Kaya (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik*, (s. 35-44). Ankara: Anı Yayıncılık.